

**IZ PRVE RUKU**

**DR. SC. KRUNOSLAV KOVAČEVIĆ POJAŠNJAVA KAKO JE OSNOVAN ZAGREBAČKI MASLINARSKI INSTITUT**



**POSJET S RAZLOGOM** - Članovi udruge Zagrebački maslinarski institut u masliniku dr. Ivica Vlatkovića

## Zadrani među najaktivnijima

Iz Zadarske županije u udruhu Zagrebački maslinarski institut dosad je učlanjeno dvadesetak maslinara. Vjerujemo da će i ova objava potaknuti i druge zagrebačke Zadrane ili zadarske Zagrepčane da nam se pridruže, kaže Krunoslav Kovačević

Predsjednik udruge Zagrebački maslinarski institut dr. sc. Krunoslav Kovačević iza sebe ima zavidnu karijeru znanstvenika i istraživača na području kemijske tehnologije. Tako je, primjerice, radio je u Istraživačkom institutu tvornice PLIVA i to na sintezi novih biološki aktivnih tvari, te sintezi poznatih lijekova. Izradio je niz laboratorijskih i tehnoloških postupaka za pripremu tih proizvoda, te objavio dvadesetak znanstvenih radova iz područja organske kemije. Također, koautor je 12 patenata priznatih diljem svijeta.



**KRUNOSLAV KOVAČEVIĆ** ima maslinik u Donjem polju kod Šibenika

traživačkog rada u PLIVI, Kovačević je o svojem hobi pričao s kolegama i saznao da ima više njemu sličnih zaljubljenika u maslinu - Odlučili smo osnovati udrugu, što smo i ostvarili početkom 2011. godine, kaže Kovačević. S njime su među osnivačima bili inženjeri kemije, doktori medicine, farmaceuti, ekonomisti i maslinari drugih profesija. Njihovi su maslinici bili u okolici Šibenika, Zadra, u Istri, na Rabu, Pagu, pokraj Makarske, a najjužniji maslinik je bio na otoku Koločepu, otkriva Kovačević. Nakon osnutka i prezentiranja javnosti, udruzi su se pridružili brojni maslinari iz cijelog maslinarskog područja, uključivo Dalmatinsko zaleđe, ističe predsjednik Kovačević i pojašnjava: - Djelatnost udruge je međusobno informiranje, educiranje, stručno unapređivanje maslinarstva, organiziranje predavanja, izložbi itd. Među važnije akcije udruge spada organiziranje Festivala maslina u Zagrebu, koji je već dva puta uspješno održan na Zagrebačkom velelasku.

### Osnivanje maslinarskog instituta

Dr. Kovačević se počeo rekreativno baviti maslinarstvom 2003. godine, kada je kupio jedan maslinik u Donjem polju kod Šibenika sa svega osam stabala. To je maslinik u blizini popularnog lokala „Torcida“ na putu Šibenik - Boraja - Trogir. Zemlja je plodna, duboka, a tijekom ovih 14 godina posadio je 40 maslina, uglavnom oblica uz nekoliko pendolina, kao opravišača. Maslinik je sada u punom rodu. Teško je obradivati masline na daljinu, pa mu je u tome godinama pomagao domaći vrtni maslinar Šipán Papak iz Šibenika, kojega je sada zamijenio Milko Knežević iz Vrpolja.

Osnivanje udruge maslinara u Zagrebu Za vrijeme svoga is-

### Izleti u zadarski kraj

Pripreme za 3. Festival su u punom jeku, a održat će se također na Zagrebačkom velelasku 23.-25. veljače 2018.

Inače, udruha Zagrebački maslinarski institut za sada broji nešto manje od stotinu članova. Svjesni smo da mnogi maslinari još nisu čuli za nas, pa je ovo dobra prilika da nas upoznajemo. Iz Zadarske županije je u ovu udrugu učlanjeno dvadesetak maslinara a vjerujemo da će i ova obavijest potaknuti zagrebačke Zadrane ili zadarske Zagrepčane da nam se pridruže, kaže predsjednik Krunoslav Kovačević.

On ističe da su članovi udruge Zagrebački maslinarski institut u ovoj godini poduzeli i dva poučna izleta u Zadarski kraj. Radilo se o terenskoj nastavi, a desetak članova udruge sudjelovalo je i na manifestaciji Dani maslinovog ulja na Ugljanu. Uz stručni izlet na otok Ugljan dvadesetak članova udruge Zagrebački maslinarski institut sredinom svibnja su posjetili dva maslinika u zadarskom zaleđu koji se zbog svojih karakteristika izdvajaju od prosječnih. Prvi je ekološki maslinik člana naše udruge Mirka Krtačića u blizini Nadina, a drugi je uзорni i poznati maslinik dr. Ivica Vlatkovića pokraj Novigrada, o čemu ćemo izvještice Krunoslava Kovačevića objaviti u sljedećem broju.

### OTKRIVAMO ZADARSKI ZAGREPČANI I ZAGREBAČKI ZADRANI LJETUJU RADEĆI U SVOJIM MASLINICIMA NA OTOCIMA, PRIOBALJU, RAVNIM KOTARIMA, PODGORJU I BUKOVICI

# VRIDNI MASLINARI IZ METROPOLE Prije u maslinike nego na plaže

Priredio  
Nedjeljko  
JUSUP



Vjerovali ili ne, ali od svih hrvatskih gradova u Zagrebu ima najviše maslinara. Njihove se maslinice nalaze posvuda po sredozemnoj Hrvatskoj od Dragonje u Istri do Prevlake na granici sa Crnom Gorom.

Na području Zadarske županije masline također uzgaja lijepi broj maslinara sa zagrebačkom adresom. Ne zna se koliko ih točno ima, a pouzdani su podatci samo o onima koji su organizirani u udruhu Zagrebački maslinarski institut. Maslinici članova te udruge prostiru od Bukovice i Ravnih Kotara, preko priobalja sve do otoka. Ima ih u Popovićima, Islamu Latinskom, Perušiću, Šopotu, Ražancu, Stankovcima, Privlaku, Novigradu i Ugljanu.

Neke od njih s ovim krajem vežu obiteljski korjeni, a ima i onih koji su pravi „Zagrepčanci“, no svih ih spaja ljubav prema maslinama.

### Složni bratći Koša i Mišura

- Jedva čekam da stignem dole. Najprije u maslinik, a onda u vikendicu, kaže Mladen Koša(52). On je fetivi "purger" rođeni Zagrepčanac, a maslinik je u Perušiću kod Benkovca.

- Sve je počelo kao u šali, govori Koša i pojašnjava kako su on i bratir Mirko Mišura(50), koji također živi i radi u Zagrebu, postali maslinari. Moj tetak i Mirkov otac Mlivi Mišura iz Podluga nam je jedne večeri, prije 13 godina, iz čiste zezančije rekao: Dečki, imam 8.000 metara četvornih zemlje u Perušiću. Eno vam je i radite što hoćete. Posadite masline, sugerirao je Mišuro. Nije dugo čekao odgovor: - Ma, znat' što tetak mi čemo to i napraviti, preprićava Mladen i pojašnjava kako su on i bratir Mirko ubrzo prionuli poslu i počeli podizati maslinik sa 200 stupi maslina, od čega 150 oblica, 43 krvavice i 7 leccina.

U međuvremenu su osnovali OPG Komilla i još dokupili 1.500 metara četvornih te uz 50 maslina, posadili smokve i bajame. Na terenu su dvije kamene kućice, koje namjeravamo uređiti kao i suhozid oko nasađa, kaže Koša i otkriva da su već predali dokumentaciju za sredstva iz auropskih fondova za ruralni razvoj. Konkretno, za mjeru 6.1. za razvoj malih gospodarstava i posebno za suhozid kao graditeljsku baštinu.

- Kad uredimo kućice još više vremena čemo provoditi na imanju. Pojesti feticu pršuta, popiti žmul vina, a dolaziti će i gosti kušati naše ulje, kaže Koša. U masliniku će mu se i ovog ljeta pridružiti supruga Inga, kćer Hana kao i roditelji Nada i Ivan. Ujutro ih navečer u masliniku, a ostali dio dana, dok su na odmoru, na moru i

- Jedva čekam da stignem dole. Najprije u maslinik, a onda u vikendicu, kaže fetivi "purger" Mladen Koša. On i bratir Mirko Mišura, rodom iz Podluga koji radi i živi u Zagrebu, podigli su maslinik u Perušiću kod Benkovca. - Dalmacija u srcu, masline ljubav, a Hajduk život, kaže Mišura



**OBITELJ ČIRJAK** - Ubrali lavande u svom ekološkom masliniku u Popovićima



**STIPE ČIRJAK** - Umijeće suzidat suhozida

uz more u Pirovcu, gdje imaju vikendicu.

-Od Perušića do Pirovca 24 kilometra. Isto kao od Dubrave do Sesteva u Zagrebu, kaže Mladen Koša. Najljepše je što su gotovo svaki dan okupe zajedno njegova i obitelji bratir Mirka Mišure, koji ima vikendicu u rodnom Podlugu. Od Podluga do plaže u Pakoštanima nema niti 15 kilometara, odu i do Zrmanje, a na odlasku i povratku, ujutro i pridiveč uvik se svrati i maslinik u Perušiću.

- Bude ispod peke ili na raznju, kaže Mirko Mišura. Jako su rodbinski povezani, a masline su sve još i pojačale, dale do-

### Slušaju struku i traže novac iz fondova

U uzgoju koristimo sve agrotehničke mjere, masline prerađujemo i ulje čuvamo prema pravilima struke, kažu bratir Mladen Koša i Mirko Mišura. Zato su i ove godine na Danima masline osvojili zlatnu medalju za bespriječno ektradječvansko ulje. Slično rade i ostali zadarsko-zagrebački i zagrebačko-zadarski maslinari. Svi svoje masline navodnjavaju, dovoze cisterne vode, imaju kap po kap.

Kad je riječ o korištenju sredstava iz programa ruralnog razvoja također su vrlo agilni. Tako su, primjerice, Ivan Brtan, koji ima maslinik u Islamu Latinskom, i OPG Čirjak već dobili po 15.000 eura za razvitak malih gospodarstava. Za sredstva iz istog fonda već su aplicirali i bratir Mladen Koša i Mirko Mišura. - Još da dobijemo za uređenje kamenih kućica u masliniku i suhozida bilo bi super, kaže Mladen Koša koji s bratir Mirkom namjerava otvoriti i kušaonicu, a možda izgrade i bazen i počnu baviti se baviti i seoskim turizmom. Uglavnom, volje i planova im ne nedostaje kao i većini ostalih zadarsko-zagrebačkih maslinara.

sorte

- Preferiram isključivo domaće sorte, ističe Bašić. Na trećoj lokaciji prije sedam godina posadio je 120 komada oblica i lastovki, koje su ove godine stale na rod i dale više od 1.200 kg maslina. Unatoč suši zadovoljan sam kondicijom u urodu svojim maslina. Malo ih i zalijem, imam cisternu dovezem vodu pa pomalo kap po kap. Prihranio sam ih i priko lista, kaže Rade, a na upit isplati li se uzgajati masline odgovara iskreno: Ovo je više ljubav nego korist. Entuzijazam i veza sa zavičajem. Jer, veliki su troškovi pogotovo za nas koji smo toliko udaljeni od maslinika, kaže Bašić koji je dosad u Tinj dolazio svaki treći tjedan, a za četiri, pet godina kada bude u mirovini, dolaziti će i češće.

- Čim zapiva ševa eto me dole pa cilo prolite, lito i jesen u maslinicima, najavljuje Rade Bašić.

### Klimanov raj u Balcama

Supružnici Božica i Miomir Kliman također su pasionirani maslinari. Zagrepčani. Iza sebe imaju niz uspjeha i nagrada, dvije godine zaredom njihova su ulja bila pobjednici na Danima maslinovog ulja u Ugljanu. Osvajali su i medalju na međunarodnoj smotri Maslina Split Na natjecanjima uglavnom nastupaju s uljima iz njihovog maslinika u Puli, no uz taj, posjeduju i maslinik u Ugljanu na predjelu Balcja.

-Rođen sam na Ugljanu, majka mi je Ugljanka, Martinov, a ja sam Kliman po ocu koji je iz Pule. Supruga Božica je rođena Zagrepčanka koja voli Istru i Dalmaciju. U blizini Pule imamo maslinik sa sto maslina i u Ugljanu s trideset, kazao nam je Miomir Kliman, inače diplomirani inženjer elektrotehnike sa vlastitom projektantskom firmom u Zagrebu.

-Na Ugljanu mi je mladi nastab, ali ima i nešto starijih stabala. U rasponu od trideset do sedam-osam godina starosti. Većina tih starijih stabala što sam naslijedio od djeda su bile oblice, a ja sam posadio leccina, frantoiu, lastovku, puljku u pendolino za opravišanje. Oblice nastojim presjepiti, jer su loše glede roda i osjetljivosti na štetočine, rekao nam je Kliman, koji maslinik djelomice

obraduje sam, ali i po potrebi plaća ljude koji imaju potrebitu poljoprivrednu mehanizaciju. -Jedan od glavnih ljudi koji mi pomažu i u savjetu i održavanju tog maslinika je i mladi maslinarski stručnjak Šime Marcelić, otkrio nam je Kliman koji je ove godine zadovoljan s urodom.

- U masliniku imamo živu vodu. Na mjestu gdje je bio stari bunar izbušili smo i na dubini od 20 metara pronašli dovoljno vode ne samo za maslinik nego i za ostale potrebe, kaže Miomir i dodaje da na Ugljanu imaju apartmane koje iznajmljuju turistima pa supruga Božica tu provodi cijelo ljeto i brine o svemu. Pomažu i dvije kćerke Ana (31) i Nika (25). Miomir dolazi svaki vikend, a od 1. kolovoza i on će na imanju u Balcama provoditi godišnji odmor. Kupat će se, guštati i opušati, ali i raditi u masliniku.

Iako su mnogi zagrebački maslinari u maslinarstvu pronašli dodatne izvore prihoda ili čak razmišljaju i o pravoj maslinarskoj karijeri, ima i onih koji su u tome našli zdrav i ugodan način provođenja slobodnog vremena. Jedan od njih je i Bešić Mulović koji posjeduje maslinik u ugljanskom zaseoku Segići.

-Uzeo sam stari maslinik ima nekih 5-6 godina, oćisto ga, zasadio par novih maslina, ništa intenzivno, više amaterski i rekreativno. Kupio sam apartman tu, a onda sam si rekao da idem naći još neko zanimanje, a kako sam sad u mirovini, veći dio vremena sam dolje, kaže nam Mulović koji na tridesetak stabala znao ubrati i preko 600 kg maslina, pretežit sorte oblica. Lani je urodio dosta manji pa se od 100 kg maslina dobilo 13 litara ulja, koje potroši sam ili podijeli s prijateljima, jer, kako nam je kazao, masline su za njega hobby.

### Pothvat obitelji Čirjak

Više od hobija, ali i od običnog posla masline znaće obitelji Nele (43) i Stipe Čirjaka (47). Sa svoje troje djece - Ivan (16,5), Marijeta (13) i Marta (10) oni žive u Zagrebu, točnije u Hrvatskom Leskovcu. Dakle, na ulazu u metropolu, tamo kod napatnih kućica, ali svaki slobodan trenutak koriste da "pobjegn" u Popovice. Stipino



**PREDAH U MASLINIKU ISPRED KAMENE KUĆE U PERUŠIĆU** - Gordana i Mirko Mišura, prijatelj Renato Kovačić, te Inga i Mladen Koša



**SELF I U MASLINIKU** - Gordana i Mirko Mišura PURGER - Mladen Koša naučio i frezati



rodno mjesto u kojemu je prije devet godina kupio zemlju i počeo saditi masline. Potom je još dokupio i kultivirao za puštano zemljište u Karinu Donjem na sada na dvije lokacije s ukupno 19.000 metara četvornih, imaju 360 stupi maslina i to uglavnom domaće sorte oblica i nešto introduciranog leccina, koji je za oblice dobar opravišač.

Preklani su još dodali 36 sadnica istarske buze, za koju pojedini stručnjaci tvrde da je izvorno zapravo (sjeverno)dalmatinska sorta.

Uz masline u Karinu na 7.500 metara četvornih Čirjaci imaju i nasad od 200 smokava i to sve, masline i smokve, u ekološkom uzgoju. Za masline već imaju certifikat, potvrđnicu i ekološki

znak, a smokve sorte zamorčića i petrovke su još u prijelaznom rodbolju i u nadzoru Biotehničnoga Split, jer se posadene prije nepune dvije godine.

-Dobro su krenule, ali u ih najprije zima, a sada i suša malo usporili, kaže Stipe, koji upravo ovih dana ulaže napore i sa dvije cisterne od po 2.000 litara dovozi vodu i zalijeva smokve. Ništa mu, kaže, nije teško. On je dragovoljac Domovinskog rata, od početka pripadnik glasovite Antiterorističke postrojbe Lučko, pa otkad je umirovljen sve više vremena provodi u rodnom kraju na svom imanju. - Uz Stipu i ja sam se zaljubila u Bukovicu i Ravne kotare, kaže Nela, inače rođena Slavonka. Kad su podi-

gli ekološki maslinik i smokvik nastavili su razvijati svoje imanje u duhu bioraznolikosti shvaćajući važnost suživota biljaka, životinja i samog čovjeka. Tako su u masliniku svoje mjesto i važnost dobile biljke poput lavande, kadulje, ružmarina, smilja, vriska, mente, stabla magunje, murve, drijenka, kostele, jasena, perunika, jorgovana...U takvom ambijentu svoje mjesto našle su i ptice, blavori, zelembači, kornjače, zlatooke...Ali i mnogi korisni kukci, osice, bubamare, pauci i pčele, a da bi ih se, posebno solitarne pčele koje su najbolji opravišači u što većem broju privuklo u maslinik Stipe je podigao posebne nastambe - hotele za kukce i solitarne pčele.

Imamo u planu još puno toga kako bi naši maslinici i smokvik još više razvili u duhu bioraznolikosti i tako sa prirodnom pomagačima eliminirali štetnike sveli na najmanju mjeru. Bez prskanja kemijskim sredstvima, kaže Nela i Stipe Čirjak. Ekološko maslinovo ulje, eko masline, proizvodi od ljekovitog bilja. Dio sna su već ostvarili, a s vremenom će i glavni cilj - živjeti od svog imanja u Popovićima i Karinu Donjem. Time i zaključujemo ovu malu šetnju po maslinicima nekolicine Zagrebačkih Zadrana i Zadarskih Zagrepčana. Kad se hoće sve se može. Ili, kako reče Mlivi Mišura, nije u šoldima sve. Nije samo ni u metropoli, ni u čistom moru i suncu. Ima nešto u maslinama!

**RADE BAŠIĆ** - Čim zapiva ševa eto me dole



**U MASLINAMA UVIK POSLA** - Supružnici Božica i Miomir Kliman u Balcama na Ugljanu